

A

DE OCCULTATIONE ET EMERſV ÆQVIDISTANTIVM.

Verum ex memoratis quinque æquidistantibus circulis, arcticus sane supra terram totus existit. Solstitialis autem tropicus bipertito ab horizonte te scinditur, maiori eius parte supra terram conspicua, minore subter occulta. Neque tamen in omni tractu urbeue similiter circulus hic ab horizonte secatur, sed pro climatum uarietate uariam sectionum exuperantiam fortitur, iis quoque, qui propius septentriones agunt, inæquabilius ab horizonte scinditur. Nec finis donec eo loci uentum sit, ubi totus supra terram emineat. Qui uero ad austrum magis uergunt, iis profecto per æquabiliores partes ab horizonte diuiditur, donec ad plagam quandam uentum sit, nobis certe australem, in qua tropicus ab horizonte per æquas partes secatur. At in nostra habitatione, ita solstitialis ab horizonte scinditur, ut uniuerso circulo per octo parteis dissecto, quinque supra terram appareant, tres sub terra lateant. Sane ad hoc clima direxisse stylum Aratus uidetur, cum Phænomena cōscriberet: in quibus cum

TEXTVS
PROCLI

B de solstitiali tropico differit, ita ait.

Huius in octonis dissecti partibus alta
Terrarum inuisunt quinque, tres ima frequentant.
Alterni & Phœbi reditus celebrantur eodem.

Ex hac diuisione sequitur maximum diem horarum æquinoctialium quindecim esse, noctem uero nouem. In Rhodio autem horizonte ita tropicus ab horizonte dirimitur, ut cum circulus uniuersus in octo & quadraginta partes secetur, undetriginta sectiones supra horizontem appareant, unde uiginti sub terrâ lateant. Ex qua diuisione fit, ut apud Rhodios longissimus dies horas æquinoctiales quatuordecim habeat, nox nouem. Additis hinc inde semissibus unius horæ singulis. Aequator uero circulus per uniuersum terrarum orbem ita ab horizonte diuiditur, ut semicirculus eius supra terram extet, semicirculus sub terra linquatur. Quo fit, ut in hoc circulo æquinoctia fiant.

C Brumalis autem tropicus ea ratione ab horizonte intersectus est, ut minor è sectionibus supra terram habeatur, maior sub terra. Inæquabilitas uero sectionum eandem in omnibus climatibus uarietatem habet, quam etiam in solstitiali tropico diximus. Semper enim respondententes ex aduerso tropicorum sectiones æquales inter se sunt. Eoq; fit, ut maximus dies maximæ nocti, & minimus dies minime nocti æqualis euadat. Antarcticus autem circulus totus sub horizonte latet.

Inter alia magis præcipua, digniora & nobiliora mathematicæ disciplinæ cognitio ortuum & occasuum, signorum, stellarum ac syderum multis alijs præstat. Eius enim peritia non solum nautis, agricolis, Vinitoribus, Medicis, Poëtis, Historiographis, Geographis, Astrorum iudicibus, sed ipsis quoque imperatoribus & exercituum ducibus necessaria uidetur. Cuius ignoratione (authore Onofandro Platonico philosopho) insidiari uolentium consilia plerumque in irritum ceciderunt.

STOEFLERI
INTERPRE.

Onofandro

Sunt autem qui de ortu & oecasu tractant fere innumeri, ex quibus hi, Pto- D
 lemæus Dictione 13. Alma. Plinius libro decimo octavo, cap. uicesimo quinto,
 & deinceps. Iulius Firmicus lib. 5. cap. 1. Alkindus libro de motu diurno. Ioan-
 nes de Sacrobusto Tracta. 3. de sphaera. Ioan. à Regio monte in suis tabulis pri-
 mi mobilis & directoriis. Poetæ, Virgilius præcipue primo Georgicorum, Ovi-
 dius in sex libris Fastorum, qui in proœmio sic canit.

Tempora cum causis Latium digesta per annum

Lapsaq; sub terras orta q; signa canam.

Et idem in primo.

Quis uetat & stellas ut quæquæ oriturque caditque

Dicere; promissi pars fuit ista mei.

Felices animæ quibus hæc cognoscere primū

Inq; domus superas scandere cura fuit

De ortu, offero nouitiis Astronomiæ hanc formulam.

Alkindus.
Ortus ratiois.

Almeon.

Zeel.

Hermes.

Iuli, Firmi.

De triplici ortu Apotelesmatico scribit Alkindus in libro de motu diurno. Rationis appellat, cum in ortu ascendente prima domo aut horoscopo fuerit quoppiam signum humanum aut rationale, ut sunt Gemini, virgo, prima medietas sagittarii & Aquarius. Vnde cum aliquod istorum in ortu repertum fuerit, erit natus egregiæ rationis, prudens & sapiens; & eo fortius si dominus eius nō fuerit impeditus. Astipulatur Almeon libro de unitate secreti. Cū (inquit) nati ascendens erit signum aliquod humanum, & eius dominus fortis in esse, recte censetur filius rationis. Vt si aliquis haberet Geminos pro ascendente & Mercuriū in ipso, is haberet rationabilitatē & scientias liberales. Accedit Zeel in libro de natura nati. In Geminis Mercurio ascendente inerat nato scientiarū series & habitus rationis. Ad hoc alludit Hermes primo de Speculo & luce. Et Iuli. Fir. lib. 5. c. 1. Vbi asserit de Geminis in genitura hoīs ascendētibus. Erit cœlestibus facultatibus semp̄ imbutus. De virgine in ortu, sic loquit. Facit hoīem multa scientem, & omnium disciplinarū secreta pquirentem. Oīaq; in pectoris claustro

A. clauſtro retinentem. De ſagittario horoſcopante, ſic inquit. Plures quoque artes & diſciplinas conſequetur, eritque cordatus, ingenioſus & omnium rerum ſcius. De Aquario demum dicit. Diuinarum literarum aut ſacrorum uel religionum officia tractabit. Ortus oblationis uocatur cum in aſcendente erit aliqua de domibus Iouis, puta ſagittarius aut Piſces. Nam ſi alterum ex his erit in oriente raro natus detinebitur paupertate. Idem accipe de ſoue bene diſpoſito in genitura quapiam. Teſtis Almanſor Aphoriſ. 12. Nunquam erit pauper & inops cuius dominus natiuitatis erit Iupiter. Et Ptolemæus in Centi. uerbo 37. Vix fiet unquam, quod non ille idem, cui fuerit aſcendens Piſces uel uirgo ſit maior ſui regni occaſio. Ortus figuratiōis aut compoſitionis, uocatur a partio cœli ad operationes perficiendas, puta pro imaginibus faciendis: de quibus fere omnis antiquitas. Puta, Theſel ſummus & uetuſtiſſimus philoſophus, qui ſcripſit libellum de natura rerū, Thebit, Hermes de Sigillis, Salomon in libello pretioſorum lapidum, & libello de ſculpturis, ſeu imaginibus. Chael Iſraëliticus. Raſgiel libro alarum. Item de annulo Salomonis quo dæmones ab obſeſſis expulſit lege Iosephum lib. 8. ca. 2. De recentioribus legito Marſi. Fici. lib. 3. de uita cœlitus cōparanda ca. 16. & deinde per plura ca. Et Leonhardum Camillum lib. 3. per totum. Is ortus multum conducit medicis. Medicus enim colligendo herbas, radices, conficiendo pulueres, liquores, unguenta, electuaria ſalubrius facit aptando cœleſtem influxū. Quare Albertus Magnus in ſuo Speculo egregie dicit. Non enim libertas arbitrij ex electione horæ laudabilis coercetur, ſed potius in magnarum rerum inceptions electionem horæ contemnere, eſt arbitrij præcipitatio non libertas. Et Marſi. Fici. in exhortatione libri tertij de uita cœl. cōpa. Ego (inquit) frequenti iam diu experientia compertū habeo, tantum intereſſe inter medicinas huiusmodi, atque alias abſque delectu aſtologico factas, quantum inter merum & aquam. Sed de his ſatis. De ortu Inapotelesmatico qui uere aſtronomis tribuitur, contuendum, quod is geminus eſt. Alter horizontalis cum ſignum, uel pars ſigni, ſtella, uel cœleſtis imago eleuatur uel aſcendit ſupra horizontem, non curando, an hoc ſit de die uel nocte, ut faciunt poëtæ. Et ſic dicimus omnia zodiaci ſigna in die naturali oriri. Immo & occidere. Et is ortus quandoque ſumitur abſolute, id eſt, ſine hoc, quod reguletur motu primi mobilis. Et ſic dicimus in humanis genituris. Illud ſignum quod eſt in contactu horizontis orientalis oriri, horoſcopare, & oppoſitum occidere. Ut in genitura Paridis fuit Aquarius in ortu. Homeri ſagittarius. Demoſthenis uirgo. Platonis Aquarius. Archimedis Aries. Maximiliani regis Roma. uirgo. Philippi comitis Palatini, Leo. Quandoque conſideratus huius ortus eſt reſpectiuus, quantum ad æquinoctialem, per cuius motum uniformem habetur ortus & occaſus ſignorum & partium eorundem, quo ad uelocitatem & tarditatem, de quibus uniuerſaliter tractat Ptolemæus prima & ſecunda Almage. Et Ioan. de Regio monte, harum rerum abſolutiſſimam tradidit cognitionem. Et nos quantum ad integra ſigna zodiaci, ſupra abſoluimus durabus tabellis.

Alter ſolaris, quo ſtella oritur per remotionem à ſole. Et habet etiam geminū conſideratum. Primus ſit, conſiderando ortum in quantum ſe elongat uel ſeparat à ſtella uelocitate ſui motus, aut contra ſtella ſe elongat à ſole, non curando an ſtella uideatur uel non uideatur. Et ſi mane ſtella oritur ante ortum ſolis, dicitur habere ortum orientalem aut matutinum. Etiam ſi non uideatur. Et ſi occidit poſt ſolem dicitur habere ortum occidentalem aut ueſperinum. Secundo conſideratur huiusmodi ortus quantū ad apparere. Ita quod diffinitur tempus apparitionis aut uisionis ipſius ſtellæ. Ut facit Ptolemæus Diſtione 13. Almage. Et ad hoc cōpoſuit tabulas, quibus notificatur quot gradus ſtella potiſſi-

Ortus oblationis.

Almanſor.
Ptolemæus.

Ortus figuratiōis.

Vtilitas ortus figuratiōis.

Alber. Ma.

Marſi. Fici.

Ortus Inapotelesmaticus.
Horizontalis.

Abſolutus.

Iuli. Fir. lib. 6.

Reſpectiuus.

Ortus ſolaris
I.

II.

Ptolemæus.

mum planeta, à sole distare habeat ut uideatur. Et sic dicimus stellam aut plan- **D**
 etam oriri ortu matutino, quando de sub radijs solis exiens propter remotio-
 nem solis à stella uel planeta, mane ante ortum solis apparere incipit. Et dici-
 mus stellam oriri ortu uespertino, quando de radijs solis exit propter remo-
 tionem eius à sole, uesperis post occasum solis apparere incipit. Hunc ortum Pto-
 lemæus uocat apparitionem uel matutinam uel uespertinam. Et coincidit cum
 ortu heliaco poetico. De quo insequentibus. De ortu poetico animaduertens-
 dum. Insigniores poetæ describendo gesta, bella, facinora notata digna: Item
 calamitates, damna, circūlocutionibus & periphrasibus utuntur per occasum
 aut ortum signorum, stellarum, aut imaginum cœlestiū, diuersa tempora iam
 anni, iam diei artificialis, iam noctis significare uolentes. Quapropter triplicem
 ponunt ortum, de quibus hæc pauca. Poëticus ortus Cosmicus aut munda-
 nus, est ascensio siue eleuatio signi, uel stellæ, aut syderis supra horizontem de
 die artificiali. Et quia hic ortus præcipue soli tanquam lumini & candelæ cœli,
 gubernatori mundi, factori temporū attribuitur, Poëtæ innumeras circumlo-
 quutiones cosmici ortus ponunt. Ex quibus hæc Virgilius; Aenæi.
 Postera iamq; dies primo surgebat EOO
 Humentemq; aurora polo dimouerat umbram
 Idem quarto Aenæidos.
 Venatum Aenæas unaq; miserrima Dido,
 In nemus ire parant, ubi primos crastinus ortus
 Extulerit Titan, radijsq; retexerit orbem. **E**
 Ouidius
 Ouidius quarto Metamorphoseos.
 Postera nocturnos aurora remouerat ignes,
 Solq; pruinosas radijs siccauerat herbas.
 Lucanus
 Lucanus secundo Pharsali: describit tempus, quo Pompeius discessit à Brun-
 dusio quod fuit tempore autumnii, sic,
 —Iam cœperat ultima uirgo
 Phœbum laturas ortu præcedere chelas.
 Silius
 Transeo silium in quinto. Exemplū Vergilij 1. Geor. utiliter declarabimus id.
 Vere fabis satio: tunc te quoque medica putres
 Accipiunt sulci: & milio uenit annua cura
 Candidus auratis aperit cum cornibus annum
 Taurus, & aduerso cedens canis occidit astro.
 Ut nouitijs horum & similium uersuum intellectus fiat apertus, Annotandū **F**
 est, quod poetæ (loquor de his qui fuere uicini temporis incarnationis Christi)
 nonnūq; per motum uel locū solis in quopiā signo significare uolunt diffinitū
 tempus, quo aliquid sit factum uel faciendum. Et si ex motu uel loco solis diem
 mensis scire optaueris, per poëtam certior redderis de solis motu siue loco: In-
 certus tamen es de die mensis. Habent sane Astronomi pro cōfesso, noto motui
 cœlesti certum tempus determinare, & contrā noto temporis motum certum
 assignare. Ponatur igitur certitudo motus solis p̄ poëtā: ut hic in exemplo Virgi.
 Candidus auratis &c.
 Manifestum est, legumina iuxta poëtā electo tempore serenda sole taurū ade-
 unte (Agricola enī ignorat quando sol adeat Taurum, & si nō dubitet solē quot
 annis eundem adire). Inuestiga igitur per Ephemeridē ad nostrā tempestatem
 supputatā aut per tabellam hic annexam diem, quo sol primum gradum Tauri
 accedit, & offendes 10. uel 11. diem Aprilis, cui adde 11. uel ad minimū 10. & quod
 facta additiōe emergit ostendit tibi diē mensis prope uerum, ad tempus Poëtæ.
 Ingressus est igitur sol tempore Virgilij Taurū 21. aut 22. & ad minimū 20. die Aprī-
 lis, quo

Alis, quo tēpore huiusmodi satio fuit inchoanda, Ex his palam fient metra **Luca** (ni supra.

Lucanus.

—Iam cōperat ultima virgo.
Discessit enim Pompeius à Brundusio solē intrante Chelas apud nos Librā: quod tūc usuiuenit 24 aut 25 die Septembris. Et aliud exemplū Luca. 4. Phar. de quo Plinius in subditis, ad nostrum propositū hęc.

—Nam sol Ledæa tenebat

Sydera, uicino cum lux altissima cancro est. Vulteiū adhortabatur iuuenes ad moriendū gloriōse & fortiter. Fuit enim circumdatus à Pompeio & suis quod euadere non potuit, & hoc fuit solē existente in Geminis, ad quos intrauerat eo tempore die 22. Maij. Simile est iudiciū de cōsimilibus exemplis horū trium Poetarū Virgilij, Ouidij & Lucani. Quod si Poeta certum diem mensis designat, & ad eundem diem cupis scire uerum locū solis, qui ne-

TABELLA INGRES-
sus solis in 12. signa zo-
diaci nostra tempesta-
te. Dies.

Lucanus.

In	{	V	10. aut 11. Martij.
		X	10. aut 11. Aprilis.
		H	11. aut 12. Maij.
		S	12. Junij.
		U	13. aut 14. Iulij.
		U	14. Augusti.
		P	13. aut 14. Septembris.
		M	14. Octobris.
		T	12. 13. Nouembris.
		D	12. Decembris.
		U	10. Ianuarij.
		X	9. Februarij.

Inuentio loci
solis per tem-
pus cognitū.

Bcessarius est, ut per ipsum sciatur quæ signa aut astra Cosmice, Chronice aut Heliace orientur siue occidant, quære diem notū in nostris Ephemeridibus & locū solis in signis & gradibus ad eundem diem, quem etiā per adiectam tabel- lam excerpere potes: à quo subtrahe 11 aut 10. gradus, & emerget locus solis ad tempus, id est, ad diē mensis ipsius Poëtæ. Gratia exempli. Ouidius primo Fas- torū circa finem indicat tempus, quo dea Pacis sit colenda, Etenim 30. die Janu., aut tertio Calend. Februa. Inquit enim.

Ouidius.

Ipsū nos carmen deduxit Pacis ad aram

Hęc erit à mensis fine secunda dies.

Frondeb. Actiacis comptos redimita capillos

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.

Ex uerbis Poëtæ notus est dies mensis, scilicet, 30. Ianuarij, quo festū Pacis Ro- mani celebrabāt: Si libet ad eundem scire locū solis. Intro cū eodem die, scilicet, 30. Ianuarij Ephemeridem & offendo solem in Aquario 20. gradu nostro tempo- re, à quo demo 11. gradus & remanent 9. Fuit igitur tempore Ouidij locus solis 30. die Ianuarij in 9. gradu Aquarii. Inde certior reddor solem ipso die festo Pacis cosmice oriri in Aquario. In sacris literis sæpius fit mentio de ortu cosmico solis.

Matthæi 5. Qui solē oriri facit sup bonos & malos. Iacobi 1. Exortus est sol cū ardore suo & arefecit fœnum. Esaia 13. Obtenebratus est sol in ortu suo. Eccle- siastes 1. Oritur sol & occidit & in locū suum reuertitur. Psal. A solis ortu & oc- casu, laudabile nomen Domini. Et nostro tempore usitatissimum est definitis temporibus adijcere, & explorare non solum uerū locum solis, uerum omnīū planetarū. Ac etiā eorundem radiationes. Et idē fit alijs rebus magnis acciden- tibus. Ut cū refertur: Anno gratiæ 1472. circiter diē 19. mensis Iunii ignis cōbussit

Erfordia com-
busta.

tertiā partem ciuitatis Erfordensis fere 6000. domus, multas Ecclesias & Curi- as &c. Sequit̄ mox quæstio de cœli dispositione; & hęc scit̄ officio Ephemeridis huius anni. Simile: anno Christi 1476. circiter 22. die mensis Iunii, cōgressi sunt Confœderati cū duce Burgundiæ Carolo, & terga uertit dux: interfectiq; sunt ex utraque parte ad 15000. uirorum. Præterea contuendum, Cum Poëtæ sæpius loquantur de ortu & occasu stellarum fixarū & cœlestium imaginum necessum nobis erit eas ad tempus Poëtæ reducere atque rectificare. Firma- mentū enim, in quo & stellæ & sydera locata sunt, à Poetarum tempore usque ad nostra, magnā passum est uariationem. A tempore enim Ptolemei usque ad nostra tempora suo motu euariauit se ab ultimo mobili fere uiginti gradibus.

Cōgressus Sui-
tensium cū du-
ce Burgundiæ.

Ita quod stella (gratia exempli) quae fuit tempore Ptolemæi in secundo gradu D
Tauri, hodie est in 22. eiusdem uel circiter. Item principia signorum zodiaci ipsi
us firmamenti, id est, octauæ sphaeræ abierunt à principijs zodiaci ultimi mobi-
lis totidem gradibus. Quocirca si ortū aut occasum, de quo poëta scribit recte
explorare uolueris, cogeris stellam uel imaginem de qua fit quæstio retrogra-
de, id est, contra signorum ordinem ponere per 20. aut 21. gradus, quo factō ue-
ritas Poëtæ in promptu erit. In exemplo. Virgilius supra cum de ingressu solis
in Taurum dixit, adiicit. Et aduerso cedens canis occidit astro.

Vergilij loci.

Canis stella in ore canis maioris, imaginis cœlestis existens, alias, Alhabor &
Syrius, nostra tempestate est in 7 uel 8. gradu cancri, subtrahō ad tempus poëtæ
20. uel 21 gradus & reduco stellam ad 17. uel 16. gradum Geminorum, & appare-
bit ueritas dicti ipsius Virgilij. Non enim uult poëta intelligi Tauro oriente cū
sole mox in occasum ferri canem qui proximus Tauro est, sed occidere eū dixit
Tauro gestante solem, quia tunc incipit non uideri sole uicino. Occidit enim
occasu Heliaco, de quo infra. Consimilem fac reductionem de stellis Pleiadi-
bus, de quibus idem Virgilius. Ante tibi Eoe Atlantides abscondantur &c.
Quæ nostro tempore sunt in 22. & 23. gradu Tauri, quod si per eas ad tempus po-
etæ operari uolueris, deme 21. & 22. gradus & reduces eas ad 1. & 2. gradū Tauri E
& gaudebis de perfectione operationis, alioqui sæpius decipieris. Postremo
summopere animaduertendus est locus ad quem poëta stylum direxerit. Nā
iuxta latitudinem eiusdem loci uerificandum est instrumentum, cuius officio
ortus & occasus uidere desideramus. Hactenus de ortu Poëtico cosmico.

Ortus chroni-
cus.

Ortus chronicus siue temporalis, est ascensio siue eleuatio signi, stellæ aut
syderis supra horizontem de nocte, id est, post occasum solis. Tempus astrolo-
gorum, quorum officium est rimari cœlestia, emergit post solis occasum. Testis
est Ouidius primo Metamor. cum inquit.

Prona cū spectent animalia cætera terras,
Os homini sublime dedit, cœlum cū uidere
Iussit, & erectos ad sydera tollere uultus.

Iuli. Firm.
Ecclesiastes.
Origenes.
Ouidius.

tus. Alludit poëtæ Iulius Firmi, lib. octauo in proemio. Et Ecclesiastes ca. 8. Om-
ni negotio tempus est & opportunitas. Et Origenes in Homilia in ca. 8. Mat-
thæi. Tempus & tempora sunt, omni rei sub cœlo. Exemplum. Ouidius libro
primo, de Ponto epistola ad Seuerum sic scribit.

Sed memor unde abij, queror ò iucunde sodalis,

Accedant nostris sæua cū arma malis.

Vt careo uobis Scythicas detrusus ad oras

Ptolemæus.

Quatuor autumnos pleiades orta facit.

Taurus.

Notandum. Ptolemæus Dicti. 7. Alma. & Alphonfus dant Tauro 33. alias 32.

Pleiades.

stellas, inter quas sunt pleiades & hyades. Sunt aut pleiades septem stellæ Tau-

Hyades.

ri à Græcis pleiades & atlantides, à Latinis Vergiliæ. Has, ut habet Beda, qui-

Butrio.

dā Massam pleriq; Butrionem uocant. Rustici massam, Gallinā & septistellium

nominant. Anglici Butrionem, id est, Gallinam habentem pullos, uulgariter

Ouidius.

Bruthenn. Dictæ pleiades q; ex Pleione matre, ut author est Hyginus lib. 1.

& Athlante sunt genitæ. Et sunt numero septē, quas Ouidius 4. Fast. proprijs

exponit nominibus, scilicet, Electra, Alcione, Celæno, Merope, Astropæ, Ste-

Gregorius.

rope, Taigete, Maia. Alij uolunt eas dici à πλέω Græco, id est, nauigo, quia in

ortu suo primæ nauigationis tempus ostendunt. Diuus Gregorius 29. Mora.

ca. 27. scribens in 38. ca. Iob ubi dicitur. Nunquid coniungere ualebis micantes

Athlantides.

stellas pleiados? asserit pleiades stellas dici à πλέω, id est, à pluralitate. Et bene

Vergilij.

dicit, πλέω enim Græce est plurimus. Atlantides nuncupatæ, quia Atlantis

filia.

A filia. Vergiliæ Latine dictæ, Hygino & Festo testibus, quia post uer exoritur (intellige heliace): & hæc cæteris ampliorē habent honorem, quæ earū signo oriente æstas significatur (intellige initialis) scilicet, circa Idus Maij. Occidēte autem hyems ostenditur, quod alijs nō est traditum signis. Alij uocant Vergilias non à ueris fine, sed à uerni temporis significatione. De Vergilijs plura apud Plini. &c. Sunt autem qui has stellas extra imaginem Tauri locant, ut fecere antiqui Astrologi. Alii, scilicet, Plinius lib. 2. ca. 41. In cauda Tauri: Moderandus est Plinius inquit, in cauda, id est, in postrema parte. Nā uera cauda Tauri deest, cū sit de signis membrīs fraudatis. Seruius ante genua Tauri: quod minimè quadrat. Thomas Aquinas in capite Tauri: scribens enim in 38. ca. Iob. Pleiades (inquit) dicuntur septem stellæ, quæ lucent in capite Tauri, quarum sex apparent ualde propinquæ, septima autē obscurior est &c. Sed labitur Thomas, nam stellæ in capite Tauri nō pleiades, sed hyades uocantur. Neque apparent ualde propinquæ, ut idem asserit. In ueritate sunt in dorso Tauri. Quod ex Ptolemæi & Alphonsi descriptione facile manifestatur. Hyades sane (ut Seruius placet) stellæ sunt in fronte Tauri, quæ cum oriuntur & occidunt pluuias faciunt. Virgilius primo Aenæi.

Arcturum, pleiadasque, & hyadas septem (que) triones.

B Quare ab eo quod est $\nu\omega$, id est, pluo hyades appellatæ sunt. Vel quia Atlantis & Hyæ filia fuere. Secundum Plini. lib. 2. ca. 41. & lib. 18. ca. 26. sydus uehemens terra marique turbidū. Eas Latini uocant Suculas, à succo, id est, humiditate. Ouidius quinto Fastorum.

Ora micant Tauri septem radiantia flammis

Nauita quas hyadas Græcus ab imbre notat,

Idem in sexto.

Postera lux hyadas taurina cornua frontis

Euocat, & multa terra madescit aqua.

Musæus dixit, quinque esse hyadas filias Atlantis & Hyæ. Quod poeta dixit.

—Pleias orta.

Volunt quidam ut ea singulari insigni appellatio-

nē Maiam intelligamus, quæ ob honorē Mercurij filij eius Pleiados nomē sibi peculiariter uendicat ac asciscit. Sed nemo prohibet singularem numerum hic pro pluratio recipi. Nunc ad Poætæ sententiam redeo, hanc Pleiades stellæ quæ & Vergiliæ circa autumnū neque cosmice neque heliace oriuntur, igitur necessum erit eas Chronice oriri. Non enim heliace oriuntur ad autumnum cū

C sol cum eis minime coniungatur, sed ad finem fere ueris, ut supra dictum est. Neque cosmice, cum præcipua autumnū signa sint Libra & scorpio. Libra igitur oriente non oriuntur pleiades, cum sint in Tauro, neque in quinque signis sequentibus, puta scorpione, sagittario, capricorno, Aquario & piscibus, quæ tunc de die artificiali Cosmice oriuntur. Neque ex simili ratione scorpione oriente, cui annumeratur quinque signa sagittarius, capricornus, Aquarius, pisces, Ariès, in quibus signis omnibus pleiades minime reperiuntur: quocirca Cosmicus eis ad autumnum denegatur. Oriuntur igitur Chronice, id est, tempore nocturno. Reducamus igitur Pleiades ad tempus poætæ iuxta canonem supra expositū, & inueniemus eas in primo & secundo gradu Tauri. Sole igitur existente in primo aut secundo gradu scorpj uel quasi, quod accidit tempore Poætæ 26. aut 27. die Octobris, occidente sole in scorpione oriebantur pleiades in Tauro: igitur oriebantur Chronice, quod fuit probandum. Fuit igitur quartus annus exilij Ouidij quo scripsit ad Seuerū. Huius ortus Chronici plura sunt exempla apud poetas, quæ missa facio. In uniuersum aut cognoscendū, Cū quocūq;

Vergiliæ,
Hyginus, Fest.

De locatione
pleiadum.
Plinius.

Seruius.
Thomas Aq.
Ptole. 1. qua-
dri. ca. 9 Plei-
ades uocat A-
thorace, ab a-
lijs puta Hali
athoraye.
Hyades,
Seruius.

Virgilius.
*alias pluuias
De Suculis le-
ge Plini. lib. 18
ca. 26.
Suculæ.
Ouidius.

Musæus.

Sententia Ouidij.

Heliacus. signo sol cosmice oritur cuius oppositum Chronice oritur. Sic iudica de quinque D
signis cum sole de die cosmice orientibus, quorum opposita noctu Chronice
oriuntur. Simile est de stellis fixis. Tertius poetarum ortus appellatur Heli-
acus, de quo non nihil supra de ortu astronomico diximus, hic diffusius. Heli-
acus igitur ortus, qui solaris, est cum signum, id est, sydus aut stella à radijs solis
emergens incipit apparere, quam prius sol praesentia uicinitatis uideri non sine-
bat. Pro intellectu huius multum conducit propositio octaua, primae partis per-
spectiuæ Ioan. Pisani hæc. Lucem fortem orientem super uisum & medium
quædam uisibilem occultare. Et est geminus, scilicet, matutinus & uespertinus.
Ioan. Pifa. Matutinus est cum sydus aut stella à radijs solis emergens incipit mane apa-
Heliacus ma- parere in oriente ante solis exortum. Stellæ fixæ uicinæ zodiaco cum con-
tutinus ortus. iunguntur cum sole, cõiunctione longitudinis incipiunt postea oriri ortu He-
liaco matutino. Stellæ autem magnam habentes latitudinem septentrionalem
non sic se habent, sed crebro cum earum cõiunctio in longitudine cum sole ac-
cidit, mane sole oriente notabiliter solem antecedunt, quare supra in diffinitio-
ne ortus Heliaci matutini uerba (stella à radijs solis emergens) non debent in-
terpretari de cõiunctione longitudinis, sed de cõiunctione horizontali, quæ ac-
cidit quando sol & stella in ortu solis simul coeunt in parte horizontis orientalis. E
Caute igitur dicitur in diffinitione, stella à radijs solis emergens. Et ergo, egregie di-
ctum est. Exempla sunt omnes stellæ fixæ orientes & occidentes. Item omnes pla-
netæ, dempta Luna. Idem de syderibus, id est, imaginibus cœlestibus. Cõtra est
de stellis longe remotis à zodiaco uersus meridiem, ubi stella eius gradum subsê-
quitur. Exemplum ex Ouidio secundo Fastorum.
Iam leuis obliqua subsedit Aquarius urna

Aquarius dici Proximus æthereos accipe piscis equos.
tur leuis, quia In primo metro indicat poeta ortum heliacum matutinum ipsius Aquarii, ex eo
est de signis re- quod sol recedit ab eo & intrat pisces, & mane oritur Aquarius ante pisces & in-
pende aut tor- cipiunt stellæ Aquarii uideri ante solis ortum. Et hoc ueritatem habuit tempore
tuose ascendē- Poetæ, quo octaua sphaera & ultima fuere fere iunctæ, quo ad principia signos
ribus: uel dicit rû. Nostro tempore plures stellæ Aquarii, præcipue in effusione aque, sunt in Pis-
leuis, quia à la scibus. In secundo autem metro indicat occasum heliacum piscium, propter ingres-
bore solis alle- ssum solis in eos. Cõsimile fac iudicium de ingressibus solis in alia signa, de quibus
uiatus. Et est fi- bus Poeta, quo ad ortum & occasum heliacum: ut primo Fastorum, de ortu he-
ctio poetica. liaco Capricorni & occasu heliaco Aquarii, ibi.

Hæc ubi transferint &c.

Et tertio Fastorum, de ortu heliaco piscium, & occasu heliaco Arietis, ibi.

Hæc potes ad solem &c.

Et quarto Fastorum, de ortu heliaco Arietis, & occasu heliaco Tauri, ibi.

De duce lanigeri pecoris &c.

Et quinto Fasto. de ortu heliaco Tauri & occasu heliaco Geminorum in uersibus.

At mihi pande precor &c.

Et sexto Fastorum, de ortu heliaco Geminorum, & occasu heliaco cancri, ibi.

Iam sex & totidem luces &c.

Virgilius.

Strabo. Aliud exemplum Virgilii primo Georgicorum.

Prole. lib. 3. ca. Gnosiaq; ardentis decedat stella coronæ.

17. noiat Gor- Aduerte Strabo libro primo. Cum autem (inquit) plurimæ ciuitates sint am-
rynâ & Cydo- plissima, tamen tres ac illustrissima præcellunt Gnosios, Cortyna & Cydonia.
nem.

De his Pli. li. 4. Gnosios fuit Minois regia ciuitas & habitatio. Quia filiam habuit Ariadnem
ca. 12. & Gor- nomine, quæ cum Baccho nuberet, à Venere coronam à Vulcano fabricatam
tynam uocat nere accepit: quæ quidem corona demum inter astra in parte septentrionali est
Corrynam. collocata

A collocata habens 8. stellas, quarum una alijs lucidior secundę magnitudinis, nostro tempore in quarto gradu scorpionis, tempore Virgilij in 14. aut 13. Librę die 6. uel 7. Octobris. Et hæc uocatur Gnosia. Arabice Alpheta. i. corona. Tempore igitur poetę postq̃ sol peruenit ad hanc stellam & ipsam occultauit, deinde abiit in scorpionē, orta est stella ortu matutino heliaco: Immo tota corona. Vult igitur poeta ante q̃ seminas frumenta, puta far, id est, speltam. Fac igitur ut Corona septentrionalis oriatur in corpore solido heliace, uel, & idem est, ipsa Gnosia, & probe accipies.

Alpheta.

A stellis erraticis officio ephemeridū innumera colliges exempla. De saturno Anno 1525. circiter diē sextum Martij sol ei iungit̃ in Piscibus & patitur occasum heliacū. Postea sol uelocior motu se à saturno separat, & incipit saturnus mane apparere ante ortū solis. Igitur. De Ioue eodem anno qui cum sole coit̃ in Ariete die secundo Aprilis, & postea sole abeunte mane apparet. Sic de Marte suo tempore.

Exempla de planetis.

B Venus cum motu tardior est sole, ut accidit circa eius regressionem, mane oritur ortu heliaco. Vt anno. 1524. die duodecimo Octobris fuit eorum coniunctio in uicesimo nono gradu Librę, uenere retrograda & motu tardior Sole, quare factum est Venerem tum habuisse ortū heliacum matutinū, quem seruabit usque in Augustum fere Anni uicesimi quinti. Idem sume iudicium de Mercurio.

Luna autem nūquam habet ortum matutinum. Quia semper sole uelocior est & peracta coniunctione recedit à sole secundum signorum consequentiam, quare post solem oritur: Igitur.

Ortu matutino Luna caret.

Ortus heliacus uespertinus est, cum stella à radijs solis emergens incipit uesperari apparere in occidente post solis occasum. Et is ortus nunquam usuuenit, quam cum stella est uelocior sole. Vt nonnunquam accidit in Venere & Mercurio, in Luna semper post peractam coniunctionem cum sole. Venus enim progressiua uincit solem motu diurno in nonnullis minutis, puta uno, duobus, tribus, usque in sedecim: Quare ipsa sua uelocitate se soli iungit: Et post à sole secundum signorum ordinem abit. Et post occasum solis apparet supra horizontem, & facit ortum heliacum uespertinum. Gratia exempli. Anno 1525. circiter diem primā Augusti accidet coniunctio solis & ueneris. Postea uelocitate motus segregat se à sole secundum signorū sequelam & post solis occasum subsequitur solem & apparet ortu heliaco uespertino. In quo quidem ortu durat usq̃ in maium anni 1526. Quotiescumque igitur uenus progressiua cum sole coit̃, post uespertinū ortum ingreditur. De hoc ortu loquitur Virgilius in Bucolicis Ecloga decima cum inquit.

Ortus heliacus uespertinus.

Ite domum saturę, uenit hesperus, ite capellę.

Hęc enim stella uespertina noctem aduenire denuntiat. De utroque ortu ueneris matutino & uespertino, loquitur DE VS ad Iob capitulo tricesimo octauo sic. Nunquid produces luciferū in tempore suo, & uesperum super fines terrę confurgere facies? Vbi Thomas Aquinas ad propositum sic scripsit. Nūquid produces luciferum, id est, uenerem mane apparentem, in tempore suo id est, in determinato tempore, quia hæc diuersitas certo tempore contingit. Et uesperum, id est, eandem uenerem sero apparentem, super filios terrę confurgere facies. Contuendū. Hic Plinius lib. 2. ca. 8. de uenere sic scriptū reliquit. Infra solē ambit ingens sydus appellatū ueneris, alterno meatu uagū, ipsi sc̃ cognominibus æmulū solis & Lune. Preueniēs quippe & ante matutinū exoriēs

Virgilius.

Iob
* alij filios.

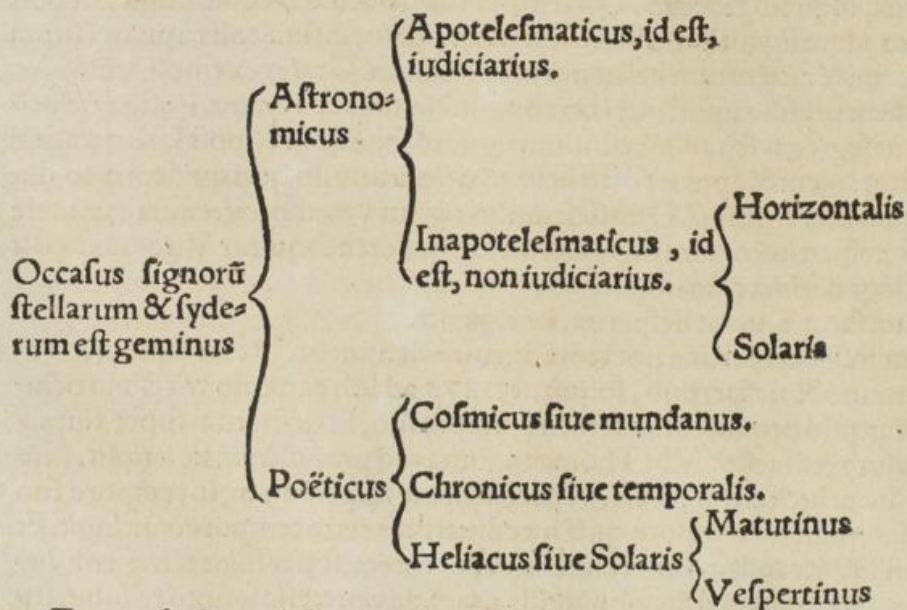
Thomas

Plinius.

Cleomedes.
Tullius.

Luciferi nomen accipit, ut sol alter, diemque maturans. Contra ab occasu reful- **D**
gens nūcupatur uesper, ut prorogans lucem, uicemque Lunæ reddens. Quam
naturam eius Pythagoras Samius primus deprehendit. Hæc Plinius, Venus
cum solem antegreditur, testibus Cleomede primo Meteoron & Tullio li-
bro secundo, de natu. Deo. Latine nomina lucifer à Græcis φασφόρος & εωσφόρος
.i. orientalis uel matutinalis. Cum autem subsequitur solem occidentem nomi-
natur Vesper, uesperus, hesperus, id est, occidentalis, à uetustis Vesperugo &
uespera. De Mercurio idem est iudicium & quandoque ter contingit in An-
no: puta Anno memorato die 29. Ianuarij cōiungitur Mercurius soli, & postea
quia progressius accelerat motum supra solem & in it ortū heliacum uesper-
tinum. De in 20. die Maii iterum soli iungitur ingrediturque ortum heliacum
uespertinum. Rursus 9. die Septembris coit cum sole & subsequitur ortus he-
liacus uespertinus. Sæpius enim in Anno Mercurius suo motu uincit solem ab
uno minuto in 56. ferme. Luna post unamquamque coniunctionem cū sole
afficitur ortu heliaco uespertino. Exempla sunt facilia, transeo. In summa tan- **B**
tū his tribus stellis. s. Veneri, Mercurio, & Lunæ accidit ortus heliacus uesper-
tinus. Quia non sequitur, hæc stella apparet noctu post solis occasum in occi-
dente supra horizontem, igitur habet ortum heliacū uespertinum. Omni enim
nocte serena uidentur stellæ plurimæ fixæ, q̄ post solem occidunt & nominan-
tur occidentales & uespertinæ, minime tamen afficiuntur ortu heliaco uesper-
tino, quia non emergunt (ut docet diffinitio) è radijs solis uelocitate sui motus
secundum signorū consequentiā, sed sol easdem iam iam adire per coitum se-
se uicinat. Idem est iudiciū de tribus planetis Saturno, Ioue & Mercurio. Anno
enī 25 per Ianuariū & partē Februarij noctu apparebit Saturnus in occasu su-
pra horizontem, & dicitur occidentalis & uespertinus, sed ortū heliacum uesper-
tinū nō habet. Item Iuppiter per Ianuariū & Februariū & partem Martij ap-
parebit in occidente &c. ut supra de h. Idem accipe de d̄ ad finē anni iam me-
morati. Hactenus de ortu. Nūc de occasu dicendum, de quo in primis hanc Le-
ctores sumite formulam.

Tribus solum
planetis est or-
tus uesperti-
nus heliacus.

Occasus apote-
lesmaticus.

De occasu Apotelesmatico, hoc est, Iudiciario qui in septimo domicilio sem-
per inuenitur. De quo plura apud Iulii. Firmi. libro 5. capi. 1. Vbi de Libra exis-
tente

A stente in occasu, id est, in domo septima alicuius geniture, sic scribit. Si in Libra fuerit inuentus occasus uitam in domo regia assidua conuersatione decernit, aut in publicis actibus constituit. Erit tamen natus uitæ ex quadam inæquali parte mutabilis, ita ut felicitates omnes semper infelicitas subsequatur, ac prosperitates infortunium, atque aliquando ex ultimo dignitatis gradu, ad infimum, caduca humilitate, reuocetur. Nam omnem eius claritatem inuidiæ liuor impugnet &c. Et idem de Scorpione in genitura quapiam in occasu inuentus, sic. Si occasus in scorpione signo fuerit inuentus faciet in omne uitæ conuersatione cordatos, procurationis officio alienos nutrientes, & qui uxorem primam interuentu mortis amittant. De reliquis signis in occasu collocatis eundem legito. Inapotelesmaticus occasus qui uere astronomicus appellatur duplex est. Horizontalis, & est descensio uel depressio signi, syderis, aut stelle sub horizontem siue sit de die siue de nocte. Et de 12. zodiaci signis tam in sphaera recta quam obliqua aliqua recta occidunt, id est, habent occasum rectum, aliqua obliquum uel primum, de quibus supra diximus in duabus tabellis. Canon, in sphaera obliqua signa recte orientia, occidunt obliquè, & contra obliquè orientia cadunt recte. De quibus supra in metris.

Librae.

Scorpij.

Occasus inapotelesmaticus horizontalis, Canon.

Recta meant, obliqua cadunt &c.

B Alter est occasus solaris, quando stella aut sydus propter solis uicinitatem tegitur, i. uisui occultatur: de quo Ptolemæus Dictione 13. Alma, quantum ad quinque planetas ♃, ♄, ♀, ♁ & ♃ determinat, de quo latius infra dicemus. Poeticus occasus quemadmodum ortus triplex est. Primus cosmicus siue mundanus, & est depressio siue descensio signi, syderis, aut stellæ subter horizontem occidentalem de die. Exempla de signis zodiaci. In quocumque signo sol orientur cosmicè, eius oppositum occidit cosmicè, i. proprie, estque principalis uel antonomasticus: & quæ signa de die cosmicè orientur, eorundem opposita cosmicè occidunt. In omni die naturali omnibus habitatoribus septem climatum sol semel occidit cosmicè. De quo apud Poetas plurimè periphrales. Virg. 3. Aenæi, Sol ruit interea & montes umbrantur opaci.

Solaris.

Poeticus occasus cosmicus

Virgilius.

Et idem in Bucol. Eclog. prima & alloquitur Tityrus Melibœum.

— Iam summa procul uillarum culmina fumant
Maioresque cadunt altis de montibus umbræ.

Et Ouidius secundo Metamor.

Ouidius.

Pronus erat Titan, inclinatusque tenebat

C Hesperium temone fretum.

Et alia multa. Exempla de syderibus, i. imaginibus sole existente in sagittario: Sydus Geminorum, quod hodie fere totum est in cancro occidit cosmicè, id est, tempore diurno. Sic sole tenente sagittarium imago cancri occidit cosmicè.

Ex his facile accipies exempla de particularibus stellis, ut sunt capita Geminorum. Asini 2. in cancro. Exemplum Virgilij de Pleiadibus primo Georgi.

At si triticeam in messem, robustaque farra

Exercebis humum, solisque instabis aristas

Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur,

Gnositaque ardentis decedat stella coronæ

Debita quam fuleis committas semina &c.

Tempore Virgilij sol intrauit scorpionem circiter 24. aut 25. diem Octobris:

Nostro tempore (tabella indicante) die 14. eiusdem mensis, scilicet, in die Calistipapæ.

Supra reduximus Atlantides, id est, pleiades ad tempus poetæ, hoc est, ad 1. & 2. grad. Tauri, aut circiter.

His habitis cognoscendum est, Cum poeta dicit Eoæ Atlantides, id est, orientales, non est intelligendum eas à naturo loco

Quare Atlantides dicantur orientales.

Franciscus Capuanus. fuisse orientales. Nam Atlas Mauritaniae rex dictus Maximus fuit Pleiadum pater. Is non habitauit in oriente sed in Africa, quae in occidentem (testibus Geographis) uergit. Cuius pars est Mauritania. Quare Franciscus Capuanus exponit hic (Eoae) aduerbialiter, id est, cosmice uel dieticum, id est, de die. Et ordinat uersum sic. Atlantides, id est, pleiades abscondantur tibi eodem, id est, cosmice. Non ambigo hanc expositionem plurimis displicere. Quare Astronomicam afferro, hanc. Orientalis dicitur stella posteaquam sol se ab ea separauerit (quia ante solem exoritur) usque in oppositionem eius cum sole, qua completa dicitur occidentalis, eo quod ante solis ortum apparet in occasu. Melius dixerim, quia occidunt post solem: Hoc facile per tres planetas superiores declarari potest, Ephemeridibus id indicantibus. Sic de Atlantibus sciendum est, quae post coniunctionem solis usque in oppositionem dicuntur orientales, quia ante solem oriuntur, & ita manent orientales usque in oppositionem perfectam, postea dicuntur occidentales.

Seminifera:
pora.

Quod in satione robustorum seminum oppositionem solis cum pleiadibus, minorum uero coniunctionem poeta eligere docet, ratione physica probari potest, per quandam similitudinem solis & Lunae temporis coniunctionis & oppositionis eorundem. Transeo.

Virgilij uera
interpretatio

Non est Poeta intelligendus hic, quasi uero, ut inquit (Robusta semina terrae)

B

Ouidius.
Virgilius.

comendanda sint pro omni occasu cosmico Atlantidum. Sole enim possidente Leonem Atlantides cosmice occidunt, & tamen eo tempore ardentissimo nemo, nisi mentis inops, semina iactat. Neque de uirgine, neque de omnibus Librae partibus poeta loquitur. Sed de eo tempore quo sol uicinus est oppositioni Pleiadum, puta tempore Poetae, quo sol fere stetit in principio scorpii regione Tauri. Sole igitur oriente in biduum uel triduum Atlantides adhuc occidunt cosmice. Nec in diuersum eunt Ouidius supra, & hic Virgilius, in eo quod Ouidius asserit, Pleiades in autumno oriri, contra Virgilius eo tempore easdem occidere.

Signum chronicè
oritur, & cosmice
occidit eodera die.

Virgilio enim occidunt cosmice, Ouidio oriuntur chronicè: Quod optime accidere potest eodem die, differenter tamen. Quia cosmicus occasus est respectu temporis matutini. Chronicus uero ortus respectu uespertini. Fac periculum cum instrumento. Poeta noster, in summa, id uoluit. Postquam sol suo motu ad oppositionem signi Tauri uenerit, seminanda sunt robusta semina. Quia tunc id signum in quo sunt Atlantides, sole in Scorpione oriente, occidit cosmice. Et hoc summam habet ueritatem, & certum est Atlantides, occidere a principio cosmice post chronicè. Enim uero signum oppositum signo, in quo est sol praecipue & principaliter, occidit cosmice.

F

Occasus Chronicus.

Occasus chronicus est descensio siue depressio signi, stellae, aut syderis subter horizontem occidentalem de nocte, id est, post solis occasum. Exempla de signis. Canon. Id signum, quod cum sole cosmice oritur, chronicè occidit. Versus. Chronicè descendit signum quod cosmice surgit.

Esto sol in principio sagittarii, uesperis post solis occubitum signum noctu descendit, igitur chronicè. Similiter alia quinque quae sequuntur, scilicet, capricornus, Aquarius, Pisces, Aries, Taurus. Exempla de syderibus. Nostro tempore imago Sagittarii, habens triginta & unam stellas, est fere tota in Capricorno supremi mobilis, sole tenente Sagittarium occidit Chronicè: quia noctu post occasum Solis. Idem de sydere Capricorni habente uiginti octo stellas.

A stellas quarum pars maior est in Aquario, & sic de cæteris. Inde facile concludes exempla de stellis. Vt est stella sagittæ, stella arcus, stellæ capitis sagittarij &c. stellæ cornuum, capitis, uentris & caudæ Capricorni. His adiicio exemplum Lucani quarto Pharsa. hoc.

Nobiliū mentes iuuenum cum sydera cœli
Ante ducis uoces oculis humentibus omnes
Aspicerent. flexoque vrsæ temone pauerent.
Iidem cum fortes animos præcepta subiissent
Optauere diem nec signis uergerè ponto
Tunc erat astra polus, nam sol Ledæa tenebat
Sydera, uicino cum lux altissima Cancro est
Nox cum Thessalicas urgebat parua sagittas.

Id est, sagittariū. Nam Chiron centaurus qui præceptor fuit Achillis, in Thessalia medicinæ præcepta docuit, & antiqui finxerunt eū sagittarium signū zodiaci. Sole existente in Geminis in gradu 20. uel 25. uel 26. sagittarius uel maior eius pars occidit de nocte, & nox tunc est breuis ob id quod dies est fere longissimus, & quia curta nocte oriuntur signa obliquè orientia, puta Capricornus, Aquarius, pisces, Aries, Taurus & pars Geminorū, igitur nox est curta.

B Occasus Heliacus aut solaris est, cū prius sydus aut stella uideretur, solis uicinitas haudquaquam uidere sinit. Vt accidit in omni cōiunctione solis cū Luna & planetis alijs ac etiam stellis fixis circa zodiacū existentibus. Item omne zodiaci sydus quod sol intrat heliace occidit. De quibus supra ex libris Fastrorū de ingressu solis de signo in signū. Et est duplex Matutinus & Vespertinus. Matutinus occasus heliacus est cum stella radios solis ingreditur quæ prius cū uideretur propter accessum ad solem mane occultari incipit: ut sunt Venus & Mercurius directi & Luna tantū. Venus enim progressiua, cum se soli propter motus uelocitatem coniungit, occidit occasu matutino, quia ante solis exortū mane in oriente obtutibus sese ingerit, postea appropinquando soli disparet & tandem se soli iungit per ueram coniunctionem & omnino aliquamdiu latet. In exemplo. Anno gratiæ 1525. circiter festum Ioan. Baptistæ sol tenebit 10. gradū Cancrī, Venus. n. eiusdem signi: apparebit igitur mane Venus ante solis exortum in oriente, postea per plures dies Iulij latebit, & prima die Augusti soli cōiungetur. Mercurius uero cum directus longe à sole abest puta 20. gradibus

Occasus heliacus.

Hæc diffinitio est satis restricta, ut supra proxime annotauimus.

Occasus matutinus.

Veneris matutinus occasus.

C rat) mane solē antecedens apparet, postea deperit. In exemplo. Anno 1524. in die natalis Christi, sol in 18. gradu Capricorni. Mercurius in 20. sagittarij præcedit solem 24. gradibus, postea in Ianuario sequente occultatur & 29. de eiusdem soli coniungitur. Luna ante coitum cum sole biduo aut triduo mane apparet, post perditur & se soli iungit Gratia exempli Anno futuro 24. circiter diē 22. Decembris, Luna mane uidebitur deinde soli uicinans 24. perditur & 25. die natalis Domini mane soli coniungitur.

Mercurij occasus matutinus.

Lunæ matutinus occasus.

Vespertinus occasus Heliacus est, cum signum, sydus aut stella solis radios ingreditur, propter accessum eius ad solem, uel solis ad eam, uesperis post solis occasum incipit occultari. Exempla de ipsis signis ex prædictis sunt nota. Quod enim signum sol ingreditur, id afficitur occasu heliaco uespertino. Quia antea post solis deciduum uesperis uidebatur in occidente & postea propter solis accessum incipit latere. Idem intellige de signorum imaginibus: De stellis erraticis & fixis exempla sunt facillima. Luna aut occasum uespertinum nō habet quia non accedit ad solem sed recedit. Vnum Virgilij supra ex primo Georg. non dum expositum repetam, Id.

Vespertinus occasus heliacus.

Duo cœli ca-
nes.

Procyō minor

Canis maior
sydus.

Canis stella sin-
gularis.

Syrius aut sy-
rion.

Canicula.

Alhabor.

Plinius.

— Et aduerso cedens Canis occidit astro.

Aduerte duos in cœlo esse Canes. Vnus procyon Græco uocabulo, $\pi\rho\upsilon\sigma$. i. ante, uel $\pi\rho\sigma$, id est, præ aut $\pi\rho\tau\epsilon\rho\sigma$, id est, prior & $\nu\acute{\iota}\omega\pi$ seu $\nu\acute{\iota}\omega\sigma$ canis, id est, prior canis. Quia aliū præcedit, quare antecedens dicitur, & minor. Habet enim dumtaxat duas stellas: & nil facit ad propositum. Porro Plinius lib. 18. cap. 28. dicit, quod apud Romanos non habet aliud nomen, nisi caniculam hanc uelimus intelligi, hoc est minorem canem. Canis alius, est maior, qui propriè appellatur canis: in se recipit stellas 18. Vna quæ in eius ore est fulgentissima & in ultimo luminis etiã uocatur canis, Syrius & canicula. Arabice Alhabor. Syrius ut Hygino & cōmentatori siciliensi placet, propter flamme candorē, quod huiusmodi sit ut præter cæteras lucere uideat ad stellã syrium, quam cū sol accessit duplicatur calor ipsius & languore afficiunt corpora humana. Hanc latini caniculam uocant, quia quamdiu sol in ipsa est pestifera est. Id satis indicat Plinius lib. 2. ca. 40. Inquiens. Nã caniculæ ex ortu (intellige quo ad uisum) accendi solis (uapores. i. calorē solis in caniculæ exortu augeri) quis ignorat? cuius syderis effectus amplissimi in terra sentiunt. Feruent maria ex oriente eo, fluctuant in cellis uina, mouentur stagna. Orygem appellat Aegyptus ferã, quam in exortu eius cōtra stare & cōtueri tradit, ac uelut adorare cū sternuerit. Canes quidē toto eius spatio maxime in rabiem agi, nō est dubiū. Accedit idem lib. 14. ca. 18. his uerbis. Vna in apothecis canis exortu mutantur quædã, posteaq; restituantur sibi. Et idem libro 18. ca. 28. Deinde postridie fere ubiq; cōfessum inter omnes sydus indicabis, quod canis ortum uocamus, sole primam partem Leonis ingresso. Hoc fit post solstitiū 23. die. Sentiant id maria & terræ, multæ uero & feræ. Nec id latuit Lucanum 10. Pharsalia.

Lucanus

Rapidos (inquietem) qua syrius ignes

Exerit.

Syrius enim exerit emittit uel aperit

rapidos ignes. i. uiciatos, uel ad furorem incitantes ignes. i. calores, uel exerit. i. extrahit: duplicato enim calore corpora dissoluunt & uaporantur. Quo fit ut canis morbis corpora afficiat. Quare diebus canicularibus molestæ sunt purgationes. Quod poeta paucis indicat cum dicit: aduerso astro, id est, noxio pestifero. Scito quod Oryx, orygis penultima correpta (ut ex libro de natura rerū colligitur & ex Plinio libro 8. cap. 53. & libro 10. cap. 73.) est bestia de genere caprarum magnitudinis hirci, cui ex parte est similis, uillum habens sub mento, cuius uilli contra naturam aliorum animalium uertuntur uersus caput. Plinius ait, Orygem perpetuo sitientem Africa generat, ex natura loci potu carentem, cū mirabili modo ad remedia sitientium. Namq; Getuli latrones eo durat auxilio, repertis in corpore eorum saluberrimi liquoris haustu uesticis (hactenus Plinius) dictarum bestiarum infuso pro parte modica utuntur. Hæc bestia (sicut Aegyptij tradunt) in exortu caniculæ naturaliter tripudare uidetur, compage corporis eius uisibiliter sentiente, quod imber & frigus abiit, instentque uapores ignei calorē ut uestiatur terra floribus, herbasque proferat & fructus. Est autem impatiens frigoris: Vnde nec frigus nec niues facile sustinere potest. Ex his palam est, quod Plinius est mendosus in uerbo cōtristari, sed legendum est contra stare. Neque legendum est cum sternuerit, id est, post longam dormitionem euigilauerit, sed sternuerit. Teste enim Aristotele, caprarum genus est ualde uigil naturaliter, parum enim dormit & de facili excitatur. Legendū est igitur cum sternuerit. Ille sane obtutus eius in caniculam defixus, sternutationem mouet. Et hæc fera uidetur sydus adorare cum sternuerit. Sternutatio enim inflato est, quæ à pectore exurgens totum caput concutit. De ea fera scribitur Deuteronomii decimo quarto, & numeratur inter animalia munda, Iudæis ad

Oryx
Author de na-
tura. re.

Plinius

Plinius emen-
datur.

Caprarum ge-
nus.

Sternutatio.
Deutero.

A esum cōcessa. Esaiæ 51. numeratur inter animalia immunda, ubi dicitur. Filij tui proiecti sunt, dormierūt in capite omnium uisurū sicut oryx illaqueatus. Sed me iudice, Oryx æquiuocū est, & in Esaiā significat glirē qui somno magno sopit. Sat est. Pro intellectu Virgilij notanda sunt Plinij uerba lib. 18. ca. 29. hæc. 4. Calend. Maij canis occidit sydus & p se uehemens, hoc est 28. die Aprilis. Eo die, tempore Plinij, fuit sol in Tauro circiter septimum gradū. Imago autem canis in Geminis. Et canis stella in ore, teste Ptole. dict. 8. circa 17. aut 18 gra. Geminorū. Reducigif in instrumento canem, potissimū stellam canem, Syriū aut caniculam in locū quo tpe Plinij stetit, puta circiter 17. aut 18. Geminorū, locato c. 7. gradu Tauri in horitzonte occidentali. Est quidē canis stella supra horizontem sed in Italia uisui subtrahit, qui præteritis diebus post solis occasum apparebat. Occidit igif occasu heliaco uespertino ex eo, q sol ad stellā accedit. Vult igif Poëta minora semina terræ cōmittenda quando sol ingressus est Taurū. Et quando canis cedens, id est, incedens aduerso astro, id est, noxio aut pestifero astro, hoc est, canis ipse qui est noxiū astrum nō semp sed tunc cum occidit occasu heliaco uespertino. Vel sic & melius. Cum canis, id est imago canis, cedens, id est, incedens aduerso astro, id est, cū syrio noxio astro occidit occasu heliaco, id est, non uidetur a nobis post solis occasum, Nō intellige q canis incedat suo motu uersus solem & eiusmodi incellu incidat in radios solares patiēdo occasum heliacum uespertinū. Sed contra sol uelocitate sui motus incedit uersus canem habentem aduersum astrū & eundem reddit nobis inuisibilē. Hæc expositio consentanea est dictis Macrobij libro primo de somnio scipionis. Postea sol indies propius accedit ad canem, quare magis latebit. Tandem cum sol 27. uel 28. gradum cancri adierit, quod tempore Plinij fere usuenit 10. uel 11. die Iulij, fit cōiunctio horizontalis solis & canis. Dein recedit sol à cane secundum signorum ordinem & incipit canis modicum oriri, licet non uideatur, & deinceps plus oritur. Vt supra dixit Plinius in §. Deinde postridie &c. Et ita augetur ortus canis usq̄ dum mane ante solis ortum apparet, & dicitur exortus canis; de quo supra in capitulo Plinij. Iam caniculæ exortu. De his ortibus & occasibus hæc sunt carmina incerti tamen authoris.

Cosmicus est ortus cum sol emergere quærit,

Ipsius oppositum lapsus ad ima gerit.

Chronicus est lapsus cū sol in uespere tabet. (id est, deficit, id est, iam occidit)

Illius oppositum chronicus ortus habet.

C Heliacus signo datur ortus sole remoto

Illius occasum proximitate noto.

Verum in hoc exercitio candidus Lector tertium canonem minimè negligat qui incipit. Postremo summopere aduertendus est locus &c. Instrumentum enim, puta sphaera materialis aut sphaera solida, rectificandū est secundum latitudinem loci ad quem scriptor aut poeta stylum direxit. Vt si optas experiri ortus & occasus ad Italiam, uerificabis instrumentum ad latitudinem. 42. aut 43. graduum, si ad Atticam ad 37. Si ad Aegyptum ad 28. 29. 30. & sic de reliquis. Id facile addisces ex opere Geographico Ptolemæi. Quod si hunc canonem neglexeris decipies crebro te ipsum & alios. Hi ortus & occasus poetici dicuntur, quod poetæ illis frequentius utantur. Iccirco nihil mirum uideri debet, si poetarum, adducendo carmina eorū, hoc in loco in réque sua, sumus plurimum suffragijs usi. Ouidius libro Fastorum præ alijs de his tractat rebus. In summa de ortu & occasu duodecim signorum zodiaci & partium eorundem de Lyra, corde Leonis, Delphino, Boote, Coruo, Pegaso, Corona, Pleiadibus, Hyadibus, Cane, Orione, Aquila. Longam profecto fecimus in hoc tractatu

Oryx.
Intellectus me
trorū Virgilij.

Macrobius.

De usu Poetarum.

Summarium
Ouidianum.

Excusatio digressionis.

digressionem. Nectamen (ut speramus) inutilem. Nouitijs enim Plinianos D
 libros aduentibus nonnihil suffragij (ut debemus) praestare uoluimus. In qui-
 bus plura sunt capita de ortibus & occasibus tractantia, praecipue uolumine se-
 cundo & decimo octauo. Summatim ex Plinio de ortu & occasu stellarum Er-
 raticarum, & duodecim signorū nihil, demptis Cancro, Libra, scorpione & pisci-
 bus. Sed de his plura, scilicet, de ortu & occasu Aquilæ, Arcturi siue Bootis, canis
 minoris, qui Procyon uocat, canis maioris, coronæ & fulgentis eiusdem, cordis
 aut pectoris Leonis, Delphini, Fidiculæ, Hædorū, Hyadum, Orionis & gladii
 eius, Sagittæ, Vergiliarū, Capellæ, Spicæ, Vindemiatoris, & cōmissuræ Piscū.

Summariū Plinianum.

Sūma totius capitis.

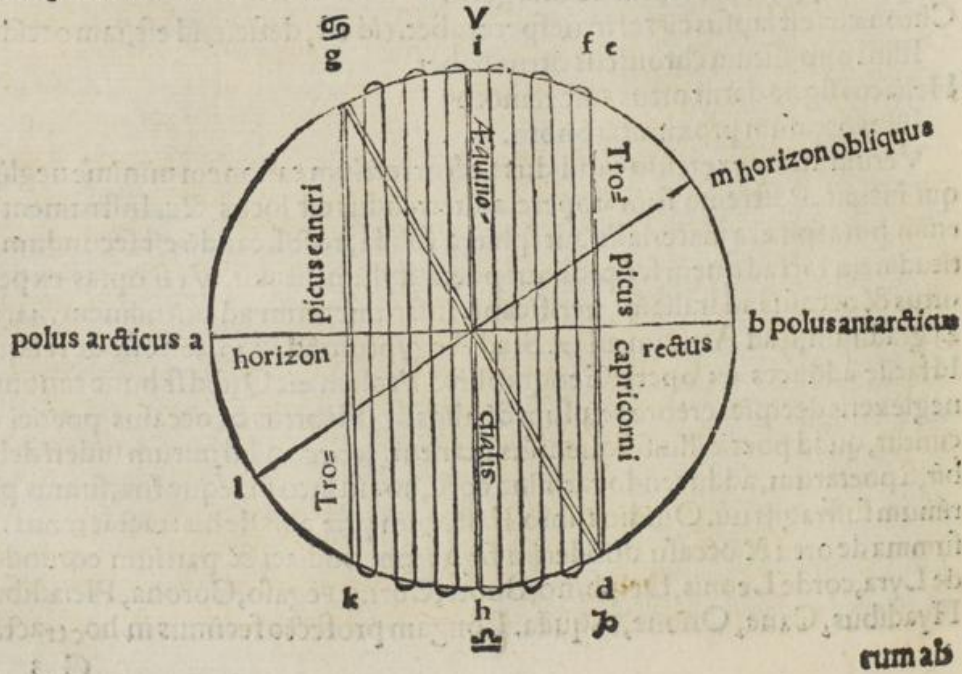
Parallelorum uarietas.

Titulo capitis plusq̄ satis exposito, ad caput ipsum accedo. Quod in sum-
 ma hoc habet. Quinque paralleli de quibus supra abunde est dictum, diuerso
 modo se habent respectu diuersorum horizontum, quo ad apparere & delite-
 re, hoc est, quo ad arcus eorū supra & subter horizontes. Aliter enim (ut pau-
 cis dicatur) se habent in sphaera recta aliter in obliqua siue decliui. In recta siqui-
 dem, iuxta Græcorum sententiā, nō omnes quinque reperiuntur, ex quo in
 ea omnia astra oriuntur & occidunt, desunt duo circuli, scilicet, septentrionalis
 & antarcticus, quorum officium est, aut astra perpetuō apparentia aut perpe-
 tuō delitescētia continere. In sphaera autem obliqua secundum uarias latitudi-
 nes, uariantur & hi circuli iuxta portiones alias subter & supra horizontes
 existentes, ex quibus uarię dierum artificialium & noctium quantitates cōclus-

De horizonte & æquinoctiali in duplici sphaera.

Annōtandum igitur, quōd in omni sphaera, hi duo circuli æqui-
 noctialis & horizon, sese mutuo secant in duas partes æquales, quare cum sol
 ad æquinoctialem peruenerit, inducit æqualitatem diei & noctis in omni terra.
 Quia medietas circuli quam sol ibidem describit sic se habet, q̄ eius altera pars
 est supra terrā, & altera pars subter. Est enim regula, cum duo circuli æquales
 sese secant semper per æqualia secant. Sed æquinoctialis & horizon sunt duo
 circuli æquales sese secantes. Igitur. In sphaera recta omnes circuli æquinoctiali
 utrinq̄ æquidistantes, numerando etiā 192. a principio capricorni in principiū
 cancri, & a cancro alios 192. in principiū capricorni sic se habent, q̄ eorundē u-
 na medietas est supra terrā altera sub terra. Quare diei & noctis equalitas semp
 seruat siue sol ab Ariete in aquilonem, siue à Libra in austrū ierit. Cōtra in sphae-
 ra obliqua sol ab exordio Arietis in septentrionē uergens, maior portio circulo-

Regula.

cum ab

A r̄ ab eo descriptorū est supra horizontē & minor subter: Quare dies maior nocte cōcluditur. A Libra uero sol in austrū pergens circulos describit quorū maior portio sub horizonte, minor supra: quare noctes dies excedunt. Harum rerū oīm ocularis demonstratio sit, aut p̄ organū sphaerae mundi, aut in plano facile & pulchre. In hoc capite Proclus pr̄cipue determinat de equidistantibus in sphaera obliqua, rectā uix digitulo attingēs. Et quia gr̄ecus fuit gr̄ecorū loquit̄ more de duobus circulis minoribus polaribus. In sententiā sic. Septentrionalis circulus quem nos arcticū, borealem & Aquiloniū appellamus, totus est supra horizontem (intellige de his qui in septentrionē sedes posuere). Huius officium est astra & sydera perpetuo apparentia diffinire. E regione Antarcticus circulus aut Notius, Austrinus, meridionalis nominatus, totus sub horizontē latet: Horum fac periculum in sphaera. Dein Proclus in uersiculo, solstitialis autem Tropicus, prosequitur de tropico solstitiali; quem nos circulum solstitij æstiuū, Tropicum septentrionalem, æstiuū, & Canceri uocamus, qui in omni tractu uersus septentrionem sic se habet: Quod maior eius portio sit supra horizontem, minor subter: Quare dies quos sol super his describit longiores sunt noctibus. Et crescit dies maximus de minuto in minutum, de hora in horam, à prima latitudine unius gradus usq; in latitudinem 66. graduum & 19. minorum tempore Procli, nostro autem in 66. gradus & 30. minuta. In qua dies artificialis cōpletur 24. horas præcise & uocat̄ unus dies continuus. Qui in sequentibus latitudinibus in plures dies continuos crescit. Quemadmodum supra habitū est.

Huius circuli officium secundum Gr̄ecos est determinare diem maximum æstiuum. Et ponit author duo exempla. Vnum de sua habitatione. Alterū de Rhodo. Scito Proclum scripsisse ad Gr̄ciam eiusq; latitudinem. 41. graduū, cum qua quadrat sua tropici diuisio in 8. partes, & cum nulla alia siue maiori siue minori. Est autem Macedonia huic latitudini subdita. Testis est Ptolemæus in tabula insigniorum regionū & prouinciarum chartæ uniuersalis Geographiæ. Et idem lib. 3. cap. 13. & Tabu. 10. Europæ. Diuidit igitur Proclus, pro maximo die eliciendo, Tropicum solstiale in 8. partes æquales, de quo sic diuiso, affirmat tres partes continuo esse sub horizonte & quinq; supra. Et bene dicit. Fac huius rei periculum distribuendo hūc Tropicum in octo partes æquas, sphaeraq; rectificata pro latitudine 41. grad. & uidebis ueritatem. Ex hac partitione author proclamat diem longissimum in sua habitatione habere horas 15. & noctem 9. Quod sic probatur. Omnis dies artificialis cum sua nocte completur 24. horas æquales, & ter octo faciunt etiam 24. quare tribus horis cedit una pars de circulo in 8. distributo: Et ex consequutione quinq; partibus respondent 15. horæ, diei maximi mensura, & tribus partibus nouem, nocti breuissime aptandę. Ecce uenatio maximi diei & minimę noctis pro habitatione authoris. Et probat idem dictum suum autoritate Arati, qui Phœnomena conscripsit. Duos legimus Aratos, alterum ducem Sicyoniæ regionis Peloponnesi. Cuius ciuitas insignis Sicyon. De utrisq; Ptolemæus lib. 3. ca. 16 Tabu. 10. Europæ. Et Sicyon pro ciuitate apud Plinium & Strabonem. Aratus igitur sicyonius uir admodum potens in patria sua, tyrannis maxime infensus, de quo alibi plura nihil facit ad propositum. Alterū Aratum legimus poetam uersificatorē, philosophū, Astronomū & medicum doctissimum. Natus ex Athenodoro patre & matre Lenodora, ex sole urbe Ciliciæ, de qua Ptolemæus lib. 5. ca. 8. tab. prima Asiæ. Nunc Pompeiopolis appellata. Vnde Aratus dictus est Solensis à solis ciuitate. Vixit cum Antigono rege Macedoniae & Phila uxore eius familiariter. Floruit 124. Olympiade, ante Christum incarnatum circiter 282. annis. Hic inter cætera Græce scripsit ad Macedoniae Phœnomena, quæ à Cis-

Ut figura præcedēs habent. Septentrionalis circulus.

Solstitialis tropicus.

Tropici solstitialis officium

Macedonia. Ptolemæus

Duo Arati. Aratus dux.

Aratus Solensis.

Sole ciuitas quę Pompeiopolis.

gerone & Germanico Cæsare in Latinum conuersa sunt. In quibus de tropico D solstitiali ita loquitur.

Thomas Lina
crus Britānus
interpres.

το μὲν ὅσον τε μάλις δὲ ὀκτὼ μετρηθέντος
πέντε μὲν ἐν διασφραγείσιν καὶ ὑπὲρ τὰ γαίης
τὰ ἑξία δὲ ὑπεράτης θέρους δὲ οἱ ὄψις καὶ ἐσιμ.

Quos Thomas Linacrus Britan-

nus interpres Procli sic Latinos fecit.

Cæsar Germa
nicus.

Huius in octonis dissecti &c.

Vt in textu supra. Hæc metra (ut fecerunt) antea Cæsar Germanicus in Arato suo sic transtulit.

Hunc octo in parteis si quis diuiserit orbem

Quinque super terras semper fulgere notabit.

At tres sub terris, breuibusque latere sub umbris

Hoc cancrum tetigit cum Titan orbem: timete

Aestatem rapidam, & soluentes corpora morbos.

Paucis annis elapsis, cū hæc scripsimus, sic profaicè Arati metra hæc sunt uersa.

Hoc sane (quantus quantus est) per octo partes menso

Quinque quidem diurna uoluuntur in supremis terræ

Tres uero in parte inferna. Aestatis autem in ipso conuersiones sunt.

Hæc omnia eandem habent sententiam, de qua iam supra diximus. Secun-

Rhodi.
Plinius.
Strabo.
Diodorus Sic.
Solinus
Pompo.
Ptolemæus.

dum exemplum quod author adducit est de Rhodi insula. Est autem Rhodi,

Rhodos, Rhodus insula in Carpathio aut Lycio mari sita, de qua plura Plinius

lib. 5. ca. 31. Et Strabo. lib. 14. Diodorus Siculus lib. 6. Solinus ca. 21. Pomponius

lib. 2. Ptolemæus lib. 5. cap. 2. & Tabul. 1. Asiæ. Est etiam huius nominis urbs cla-

rissima. Sic (ut nonnullis placet) uocata à ῥόδον Græco, Latine rosa: Dum

enim eius fundamentum foderetur, capulus rosæ ibidem inuentus est: olim dis-

cta Ophiusa &c. Latitudo insulæ est 36. graduum. Proclus iterū uenatur Rho-

diorum diem longissimum ex partitione alia ipsius tropici solstitialis. Eundem

fane partitur in 48. partes, ea ratione, quod 24. horæ diei naturalis constituunt

48. semihoras, uni igitur parti huius circuli sic partiti respondet semihora. Et de

eo circulo sunt continuo 29. partes supra horizontē diei seruientes, & 19. subter

horizontem nocti dedicatæ, uigintinouem partes supra, faciunt uigintinouem

semihoras, hoc est, 14. horas integras & semis, id est, triginta minuta. Ecce maxi-

ma diei æstiuæ quantitas: 19. autem partes subter horizontem, faciunt nouē ho-

ras & semissem, tempus noctis minime. Huius rei testis est Ptolemæus lib. pri-

mo Geogra. ca. 23. in hæc uerba. Decimum (intellige parallelum) horis duabus

& semis differre (intellige faciamus à die æquinoctialis) distantem gradibus

triginta & sex, hicque per Rhodū describitur. Ad idem iam supra lib. 5. ca. 2. &c.

Possem & ego alia plura exempla citare. Puta ubi latitudo est 49. graduum

dies maximus est 16. horarum. Hūc sic uenor. Diuidatur tropicus solstitialis in

sex æquales partes. Rectificataque sphaera ad latitudinem 49. graduum conti-

nua quatuor partes supra & duæ infra horizontem cernuntur. Et huius diuis-

ionis pars una ualet quatuor horas, consequens est quatuor partes supra ua-

lere 16. horas. Ecce tempus diei maximi pro illa latitudine. Et duæ subter facien-

tes octo horas tempus breuissimæ noctis. Ecce. Verum hoc negotium labo-

riosum est ualde, pro qualibet latitudine nouam excogitare huius tropici par-

tionem, quæ etiam non raro propter horarum minutas uix inueniri potest.

Quocirca Latini facilius procedunt, diuidentes æquinoctialem in 360. gradus,

quem Græci solummodo in 60. partuntur. Et pro omni latitudine oblata eius

officio maximū diem facillime inuestigant, sine ulla distributiōe tropici solsti-

tialis. Præterea si exoptaueris scire, quot partes huius tropici pro omni lati-

tudine ab uno gradu usque in 66. sint supra & quot subter horizontem, imagi-

nare

Canon de cog
nitione par
tium tropici æsti
ui sup & sub
ter horizontē.

A nare
gra. P
uima
ent. si
habu
mire
us g
eo. p
hab
ind
lati
cu
tu
bo
mi
rib
B r
min
bus
litæ

S
ec
era
fuo
prat
mod
At in
Sub
In eo
M
C mo
Libra
Lu
Sed p
Syde
Atqu
Temp
Cynth
Exclu
Et O
Tres ub
Temp

Libra die
Emediu
Execo

A nare eundem tropicū diuisum, iuxta cōmunem Latinorū distributionem in 360. gra. Postea ab oblatā latitudinem (quod hodie facillimū est) inquirito diē æstiuū maximū, & pro qualibet hora recipe 15. gra. æquinoctialis: quod in promptu erit, si integras horas in 15. duxeris. Quod si ultra integras horas minuta horaria habueris, pro quibuslibet quatuor minutis recipito unum gradum. Et pro uno minuto horæ 15. minuta gradus, pro duobus semigradum, id est, 30. minuta unius gradus, pro tribus minutis 45. minuta gradus. Hæc omnia in unum colligito, puta gradus integros in unam congeriem, & minuta graduū in alteram, & habebis quot gradus & minuta ipsius Tropici sint cōtinuo supra horizontem, indicātes diem artificialem æstiuum maximū pro illa latitudine. Quibus sublati a 360. gradibus, residuabis gradus & minuta subter horizontem, noctem curtissimā indicantia. Gratia exempli: Offertur mihi urbs Tubinga, cuius latitudo est 48. graduū & ferme 40. minutorum, dies longissimus æstiuus est 15. horarum 57. minutorum: duco 15. horas in 15 gradus & procreo 225. gradus: 57. minuta horæ diuido per quatuor, & emergūt 14. gradus, quos iungo præcedentibus & colligo 239. grad. & pro uno minuto temporis residuo, recipio 15. minuta unius gradus. Proclamo igitur pro latitudine Tubingensi 239. gradus & 15. minuta de tropico æstiuo esse in horas supra horizontem. Quibus a 360. gradibus subtractis residuo 120. grad. & 45. minuta subter horizontem. Haud dissimiliter pro alijs locis & latitudinibus operaberis.

Sequitur. Aequator uero circulus &c.

De æquatore

S vpra diximus, quid æquinoctialis, quæ eius nomina, quæ eius officia aut utilitates. Et supra differuimus & probauimus æquinoctialem horizontem in omni sphaera secare in duas partes æquales, quarum altera est supra, altera subter horizontem. Quare cum sol eundem adierit (quod bis quotannis uisuenit) fit æquinoctiū in uniuerso orbe. Quocirca nihil habeo quod addam, præter nōnullas sententiās præstantes, de æquinoctijs sonantes. Arati tralatio

Aratus

At in medio amborum (quantus canis Lactis) (canis, i. candidus)
Subter terram uoluitur circulus, bipertienti similis.
In eo autem dies noctibus æquantur utrisque.

C mo & minimo die citans, unico uersiculo utrumq; cōplectitur æquinoctiū, talis.
Libra, Arièsque parem reddunt noctemque diemque.

Mar. Mani.

Lucanus quarto Pharsa. de æquinoctio uerno, sic canit.
Sed postquam uernus calidum Titana recepit
Sydera, respiciens dilapsæ portitor Helles,
Atque iterum æquatis ad iustæ pondera Libræ
Temporibus uicere dies, tunc sole relicto
Cynthia quo primum cornu dubitanda refulsit,
Excludit boream &c.

Lucanus.

Et Ouidius tertio Fastorum, de æquinoctio uerno, sic,
Tres ubi luciferos ueniens præmiserit Eos
Tempora nocturnis æqua diurna ferts.

Ouidius,
11. Cal. Apr.
21. die Martij
quinq; tria
habuerunt finem.

Virgilius primo Georgi, de æquinoctio autumnali.
Libra die somnicipares ubi fecerit horas
Et medium luci atque umbris iam diuidit orbem,
Exercete uiri tauros, serite hordea campis.

Virgilius;

Contuendum, quòd is circulus ut prædiximus appellatur circulus Solstitialis hyemalis, brumalis, tropicus hibernus, Capricorni, Chimerinos tropicos. Circulus uersilis Capricorni, pro omni latitudine contrario modo se habet respectu circuli Solstitialis, quot enim partibus hic supra horizontem emerferit tot ille subter horizontem supprimitur. Et contra quot partes hic habet sub horizonte tot ille supra. Inde fit quòd maximus dies unius respondet maximæ nocti alterius &c. Cuius ratio hæc est, ex quo hi duo tropici æquidistant ab æquatore unus uersus septentrionem alius uersus austrum, cõsequens est quòd quantum unus eleuatur tantum alius deprimitur. Et hoc facile ex ipsis polis cõcludi potest. Quantum enim polus septentrionalis in aliqua regione attollitur supra horizontem, tantum austrinus supprimitur sub horizonte. Ex eo quòd per diametrum quæ dicitur axis mundi distant. Proclo accedit Aratus, dicens. In austrum sol agitur: uertitur profecto ibi.

Aratus

Hybernus, atque ei tres quidem circumuoluuntur superne Octo partium, quinque uero subterraneæ uersantur.

Hæc Aratus.

Est igitur secundum Græcos huius tropici brumalis officium determinare minimum diem & maximam noctem. Per canonem uero nostrum supra expositum facillime diffinies partes huius tropici supra & infra horizontem. Trans (se igitur.

Antarcticus autem circulus.

Hunc supra appellauimus circulum Notium, austrinum, meridionalem. Cuius officium est, secundum Græcos continere & includere astra & sidera nobis nunquam apparentia.

DE MAGNITVDINE AE QUIDISTANTIVM.

TEXTVS
PROCLI.

Sed ex quinque iam memoratis circulis, quorundam magnitudines per unum uersum terrarum orbem eadem sibi constant: nonnullorum pro climatibus mutantur, alijsquæ maiores, alijs minores circuli euadunt. Tropici enim & æquator pares per totum orbem magnitudines seruant: Arctici magnitudine euariant, cum alibi maiores, alibi minores cernantur. Quippe ijs qui septentriones uersus degunt maiores septentrionales fiunt, cum polo magis in altum sublato arcticum circulum, qui horizonta contingit, necesse sit assidue maiorem fieri. His uero qui magis etiam ad septentrionem uergunt, interdum solstitialis tropicus in arcticum plane abit. Fitque ut duo circuli, septentrionalis, tropicusque coeant, pro unoque habeantur. Adeo cum magis etiam ad septentriones acceditur, maiores solstitiali tropico septentrionales redduntur: nec finis donec eo uentum sit, ubi polus supra uerticem conspicitur: septentrionalis in horizontis locum cedit, eique in mundi rotatu coniungitur, æquatoris plane magnitudine: Fitque ut tres circuli, septentrionalis, æquator, & horizon eundem situm positumque obtineant. Rursus autem ijs, qui ad austrum habitant, poli humiliores fiunt, septentrionales uero circuli minores: Finis autem decrementi est locus ad austrum nobis situs sub æquatore, in quo poli sub horizonte habentur. Septentrionales autem circuli prorsus euanescunt: Ita ex quinque æquis